

Nr 129.

Av herr **Olsson** i Berg, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående höjning av den kommunala nöjesskatten och skattens ombildning till statsskatt.*

Genom beslut av 1919 års riksdag tillerkändes kommunerna rättighet att från och med den 1 oktober 1919 uppbära kommunal nöjesskatt. Att skatten kom att läggas som en fakultativ kommunal skatt och icke som en statsskatt, vilket annars ursprungligen hade varit meningen, torde ha haft sin grund dels i hänsynen till kommunernas, särskilt stadskommunernas, behov av ökade inkomster att möta kristidens påfrestningar med, dels i en mycket naturlig önskan hos statsmakterna att innan frågan om den definitiva anordningen av nöjesskatten avgjordes inhämta vissa erfarenheter, vilket man ansåg lättast kunna ske om skatten genomfördes i den föreslagna formen. Att det icke hade sin grund i några principiella betänkligheter mot att göra nöjesskatten till statsskatt framgår bl. a. av följande passus i konstitutionsutskottets utlåtande vid 1919 års riksdag:

»Utskottet vill ingalunda bestrida, att det kan framdeles finnas lämpligt att låta en nöjesskatt ombildas så att vissa därigenom uppkommande intäkter även skulle komma landstingen och staten till del. En sådan omläggning av skatten förutsätter emellertid med nödvändighet att man på området vinner ökad erfarenhet. Just genom att genomföra skatten i den föreslagna formen skulle man vinna tillfälle att inhämta en sådan erfarenhet, varigenom en framdeles skeende förändring av densamma skulle kunna underlättas.»

Vid två följande riksdagar — 1920 och 1921 — har fråga förevarit om nöjesskattens ombildning, varvid ena gången ifrågasattes att ombilda den till landstingsskatt, andra gången att göra den huvudsakligen till statsskatt. Motionerna ha, avstyrkta av vederbörande utskott, icke lett till något resultat. Så vitt av utskottsutlåtandena framgår, ha skälen härtill varit i huvudsak desamma som bestämde riksdagens beslut vid 1919 års riksdag, framför allt en önskan att inhämta ytterligare erfaren-

het rörande skattens verkningar. Sålunda anför konstitutionsutskottet vid 1920 års riksdag bl. a.:

»Den erfarenhet av huru nöjesskatten i sin nuvarande form verkar, som måste vara en oeftergivlig förutsättning för upptagandet av frågan om en sådan omläggning av densamma som den av motionärerna föreslagna, har ännu ej vunnits. Även om utskottet liksom föregående år ej ställer sig obetingat avvisande mot tanken på en omläggning av nöjesskatten i sådan riktning att därigenom uppkommande intäkter icke skulle uteslutande tillfalla vederbörande kommun, kan utskottet alltså icke för närvarande tillstyrka frågans upptagande.»

Vid 1921 års riksdag gick motionen till bevillningsutskottet, som för sitt avstyrkande anförde liknande skäl som tidigare konstitutionsutskottet:

»Enligt bevillningsutskottets mening kan den erfarenhet som man sålunda avsett att vinna, icke heller nu anses vara i tillräcklig mån för handen. På sätt ovan är nämnt föreligga ännu icke de för frågans bedömande viktiga siffrorna för vad skatten under år 1920 tillfört landskommunerna — — — Tillgång till ett fullständigt och granskat siffermaterial av tillräcklig omfattning är givetvis den första förutsättningen för att frågan om beskattningens omläggning bör upptagas till förnyad prövning.»

Redan av nu anförda skäl ansåg sig bevillningsutskottet icke kunna förorda bifall till den föreliggande motionen. Men utskottet anförde även ett par andra skäl för sitt avstyrkande, nämligen dels att de inkomster, som icke blott staten utan även åtskilliga landskommuner hava av nöjesskatten äro för dem särskilt under rådande kommunalekonomiska svårigheter av stor betydelse, dels att man icke borde föregripa den av 1920 års riksdag begärda utredningen av frågan om den kommunala beskattningen i dess helhet.

Då jag trots den ståndpunkt riksdagen sålunda tidigare intagit till frågan om en omläggning av nöjesskatten nu dristar mig att på nytt bringa den under riksdagens prövning, så beror det väsentligen på de förändrade förhållanden som inträffat sedan 1921 och som enligt mitt förmenande göra att frågan kommit i ett delvis annat läge. Utan att i någon mån underskatta de ekonomiska svårigheter som många kommuner alltjämt hava att dragas med skulle jag vilja ifrågasätta om icke just de statsfinansiella svårigheterna äro ännu mycket större. Av den riksdagen föreliggande statsverkspropositionen framgår sålunda att det för Kungl. Maj:t icke varit möjligt att få inkomster och utgifter att gå ihop

utan att å ena sidan anlita inkomster, som strängt taget icke skolat stå till förfogande för statsregleringen, och å andra sidan utesluta eller sätta ner anslagen även till ändamål, som måste anses i hög grad beaktansvärda; jag tänker särskilt på anslagen för vissa produktiva ändamål. Då det är att befara, att dessa statsfinansiella svårigheter icke äro av snart övergående natur, kan det så mycket mindre anses överflödigt att undersöka om och i vad mån nya eller endast delvis utnyttjade inkomstkällor kunna göras tillgängliga för staten.

Det torde väl också kunna ifrågasättas, om icke nu, efter tre års tillämpning, den erfarenheten rörande skattens verkningar bör hava vunnits, som gör det möjligt att gå till en definitiv utformning av densamma. Så bör det exempelvis icke vara omöjligt att nu införskaffa de uppgifter, om vad skatten tillfört landskommunerna som bevillningsutskottet vid 1921 års riksdag ansåg erforderliga för frågans bedömande. I nr 5 av Landskommunernas Tidskrift för år 1922 förekommer sålunda en sammanställning över landskommunernas inkomster av nöjesskatten under år 1920, upprättad med ledning av de till Statistiska Centralbyrån inkomna sammandragen av landskommunernas räkenskaper för sagda år, en sammanställning, som, även om den torde tarva någon mindre jämkning på en eller annan punkt, i stort sett torde vara tillförlitlig. Det framgår av samma att i 405 av rikets 2,371 landskommuner under 1920 uppburits i nöjesskatt sammanlagt 478,177 kronor och 80 öre. Samtidigt framgår av en sammanställning i nr 7 av Svenska Stadsförbundets Tidskrift för föregående år, att nöjesskatten i 94 av Sveriges städer under tiden $\frac{1}{10}$ 1921— $\frac{30}{100}$ 1922 givit en inkomst av 4,802,796 kronor och 93 öre.

Även om nu anförda uppgifter såsom hänförande sig till något olika tidsperioder icke äro fullt jämförbara, så framgår likväl med all önskvärd tydlighet, att nöjesskatten kommer städerna till godo i helt annan omfattning än landskommunerna. Även om detta från början har varit avsett och med hänsyn till vid skattens införande rådande förhållanden fullt förklarligt, så torde, som jag tidigare tillåtit mig antyda, förutsättningarna för ett upprätthållande av denna ordning icke längre vara för handen. Obestridligt torde nämligen vara, dels att landsbygdens befolkning i icke ringa utsträckning bidrager till de betydande skatteintäkter, som nu komma företrädesvis stadskommunerna till godo, dels att många landskommuner, särskilt de som gränsa intill städer och större samhällen ävensom de som ligga mycket avlägset från kommunikationer, måste bliva utan del i nöjesskatten, därför att de sakna förutsättningar att införa sådan.

Under sådana förhållanden vill det förefalla som om en omläggning av nöjesskatten vore påkallad icke blott av hänsyn till statens behov av ökade inkomster, utan jämväl av hänsyn till rättvisa och billighet kommunerna emellan.

Vad bevillningsutskottet i sitt avstyrkande utlåtande vid 1921 års riksdag anför om att man icke borde föregripa utredningen av kommunalskattefrågan i dess helhet, synes mig icke böra utgöra något hinder att nu taga upp denna fråga, om en omläggning eljest anses önskvärd och ändamålsenlig, detta så mycket mindre som, efter vad upplyst blivit, kommunalskattefrågan icke förrän tidigast år 1925 torde komma att föreläggas riksdagen till avgörande.

Vid den prövning av frågan om nöjesskattens omläggning, som jag sålunda finner anledning påkalla, torde jämväl böra tagas i övervägande om icke samtidigt en höjning av nu gällande skattesatser bör ske, exempelvis för grupp 1 (teater, konsert och uppvisning av icke professionell idrott) från 10 till 15 à 20 %, för grupp 2 (biograf) från 15 till 25 % och för grupp 3 (övriga nöjen) från 20 till 30 à 33 %. Om genom en sådan höjning av skatten nöjesfrekvensen skulle komma att i någon mån minskas, så vore därmed enligt mitt sätt att se någon större skada icke skedd. Det är dock något oerhört, att i de 94 städer, som ovan åberopade uppgifter avsågo, i nuvarande penningknappa tid utgivits för nöjen under ett år i det allra närmaste 35 miljoner kronor.

I likhet med motionären vid 1921 års riksdag finner jag skäligt att vid en omläggning av nöjesskatten till statsskatt låta en mindre del, exempelvis en fjärdedel, stanna hos den kommun som uppbar skatten.

Med stöd av vad jag sålunda anført tillåter jag mig alltså hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag, avseende att, i samband med en väsentlig höjning av nu gällande skattesatser, ombilda den nuvarande kommunala nöjesskatten till att huvudsakligen utgöra en statsskatt.

Stockholm den 20 januari 1923.

Cornelius Olsson.

I motionens syfte instämma

Oscar N. Olsson.

K. Bergström.